

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2,40 "

Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

TRIBUNA®

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA :
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fleri.
Manuscrise nu să inape-
luză.

Un atentat.

În goana sistematică ce poartă împotriva mea un consorțiu bine organizat, mi se aruncă astăzi, după nenumărate insulte, cea mai grozavă calomnie: **tradarea de neam**.

Domnul Alexandru Vaida, deputat, susține că eu, Octavian Goga, m'aș fi prezentat cândva la un bărbat politic maghiar, ca să-mi ofer serviciile guvernului unguresc.

În fața acestei ne mai pomenite învinuiri care, dacă s'ar adevăra, ar aduce cu sine uciderea mea morală, distrugându-mi pe vecie trecutul și viitorul și aruncându-mă disprețului public, nu pot spune deocamdată nimic altceva, decât că e un **neadevăr**, purces sau dintr'o penibilă greșală, sau dintr'o intenție criminală.

Domnul Alexandru Vaida mi-a propus un juriu în cazul când aș „cuteza să contest autenticitatea“ vorbelor sale. Am primit acest juriu delegându-mi doi arbitri cari au plecat la Brașov, unde se află autorul articolului.

Rezultatul acestei judecăți îl aștept și am să-l comunic imediat publicului cetitor dimpreună cu comentarul potrivit unui asemenea procedeu.

Ca să lămuresc însă de pe acum și pe acei oameni, cari în toată viața mea de până astăzi n'ar putea găsi garanția deplină pentru spulberarea unor asemenea vorbe, iată declar că **nici odată de când sunt pe lume n'am avut nici o singură convorbire politică cu nici un bărbat politic ungar**.

În cazul, când cineva ar putea dovedi măcar că am cunoștință personală cu vre-un politician maghiar cu care aș fi stat de vorbă asupra situației politice o singură dată în ultimii patru ani, de când am un rol în mișcările dela noi, — declar că **sunt gata să mă retrag din viața publică, să demisionez din funcțiunile ce ocup și să părăsesc țara**.

Atâta am de spus acum în ziua de Crăciun în ajunul plecării mele la temnița din Seghedin.

Sibiu, 25 Decembrie v. 1911.

Octavian Goga.

Câte-va dintre numeroasele „licențe poetice” comise de d. O. Goga în activitatea sa politică. *)

de dr. Alex. Vaida-Voevod.

„Stai și te miri cum îndrăznește cineva cu un asemenea bagaj sufletesc să bată la poarta noastră, să ceară intrare?”

O. Goga. „Crâmpoie”, pag. 206.

Toate licențele poetice pe cari și le-a permis d. O. Goga în versurile sale, nu sunt nimica în comparație cu licențele poetice pe cari și le-a permis atunci, când a încercat să facă pe diplomatul vieții noastre politice. În rolul de diplomat a dovedit d. Goga, că în momente grele poate fi periculos pentru interesele unui popor întreg celebrul „furor poeticus”, dacă izbucnește în discuții politice în loc să izbucnească, în iambi, dactili ori trohei, — într-un slăvirea unui „Lae Chioru” ori a „fetei jidovului — Ida.”

Ori cât îmi este de silă, sunt dator să dau seamă despre aceasta „licență poetică” teribilă a dlui O. Goga.

Era în preajma alegerilor. Comitetul național a delegat o comisie de 10 membri pentru pourparle-urile cu guvernul.

D. Goga, ca membru în comitet, avea cunoștință despre toate fazele acestor discuții. Cum toți membrii comisiei nu puteau sta în permanență la Budapesta, ei se perândau. Făceam și eu parte din aceea comisie de 10.

Odată, chemat telefonic, am mers, împreună cu un alt coleg, la un bărbat politic, om de încredere al guvernului. Numele lui nu este de importanță pentru faptele pe vreau să le comunic și astfel țin să nu comit de-ocamdată în public indiscrețiunea de a-l numi. Să-i zicem Békeffy. D. Goga numească-l dacă află de bine.

D. Békeffy ne comunică ultimatul guvernului, condițiile, pe lângă cari guvernul ne oferea alegeri „curate” și „cinstite”. Nouă nu ni-s'a părut de loc curate și cinstite aceste condiții. Am răspuns deci, că dacă guvernul nu se poate hotărî să ia angajamentul că va observa și față de alegătorii români, cel mai elementar drept constituțional, libertatea și curățenia alegerilor, fără a pretinde în schimb dela partidul național român o transigență incompatibilă cu temelile principale ale partidului atunci toate tratativele sunt zadarnice.

Luăm ad referendum ofertul, însă suntem siguri, că comitetul îl va respinge, căci partidul național român, având la spate tot poporul român, și fiind strâns solidar, este destul de tare ca să poată lua lupta cu guvernul. Atunci d. Békeffy ne replică: „În conducerea partidului dvoastră nu domnește solidaritate. Ar fi bine să căutați o înțelegere cu guvernul”. Noi l'am asigurat pe d. intermediator, că solidaritatea în comitet este perfectă și am dat

expresiune mirării noastre, de cele auzite declarând, că Excelența Sa poate susține așa ceva, numai fiind greșit informat, desigur de oamenii necompetenți din tabăra lui Mangra.

Cine ar putea însă descrie surprinderea noastră, când d. Békeffy cu cea mai mare liniște ne ripostă:

„Nu, d-lor, elementele tinere sunt foarte nemulțumite cu biroul comitetului, a fost la mine Octavian Goga, dela dânsul am primit informațiile cu privire la desbinările d-v. interne.”

Am tăcut, ca bătăuși.

Era după alegeri. În discuția asupra cauzelor pentru cari nu a izbutit partidul național român să impună guvernului alegeri curate și cinstite, mă plângeam unui fost coleg deputat de intrigile lui Mangra-Brote și Slavici. El îmi comunică atunci:

„Știu dela Békeffy, că a umblat Goga dela dânsul.” Békeffy mi-a spus: „Mi-a făcut impresia, că a voit să-și ofere serviciile.” (Az volt a benyomásom, hogy fel akart kínálkozni.”

Lucrul mi-s'a părut grozav. Am căutat să-nu câștig informații exacte.

M'am adresat, deci unui om de încredere absolută al dlui Békeffy.

Acest domn, care pe d. Goga nici nu-l cunoaște în persoană, mi-a răspuns:

„Mă întrebați că în ce cadre s'au mișcat negocierile între Octavian Goga și între Excelența, cunoscută d-v... Ideea conducătoare a acestor discuții a fost din partea dlui Goga că: ar trebui căutată legătura, în loc cu conducătorii de până acuma, pe cari d. Goga, i-a caracterizat ca nevrednici de încredere din punct de vedere democratic și din punctul de vedere al reformei electorale, cu grupa vrednică de încredere de sub conducerea sa.

Dânsul, Octavian Goga, reprezintă românimea democratică în contra grupului bătrîn, clericalizat. La un ce concret nu au ajuns lucrurile, după ce Goga până acuma nu a fost în stare să facă nici măcar impresia că ar fi capabil de a face politică reală, ci străduințele politice au rămas în cadre nesigure, teoretice-fantastice. Din cauza aceasta a fost sistată continuarea negocierilor.”

Faptul că d. Goga, fiind membru în comitet, cu toate că nu făcea parte din comisia de 10, exmisă pentru pourparle-urile cu oamenii guvernului, a ținut să facă cunoștința dlui Békeffy, a fost o pasiune particulară a dsale. Credea poate că dsa nu știe face ca „tânăr oțelit”, mai bună ispravă pentru partidul național român, decât noi „bătrânii ramoliți”, „monocorzi”, lipsiți de experiențe și de pricepere politică, cari eram din încrederea comitetului național, aleși în comisia de zece. Tot

românul, și astfel și d. Goga are dreptul de a se ține pe sine nu numai de „născut poet” ci și de „cel mai cuminte român”. Chestie de gust și de înțelepciune.

Din punctul de vedere atât național cât și omenesc, însă nici d. Goga, nici alt membru al partidului național român nu are dreptul să-și permită „licența poetică” de a merge la cutare ori cutare bărbat de stat maghiar spre ași oferi serviciile sale în contra „grupului bătrân, clericalizat”, adică în contra comitetului partidului național român.

Nu are dreptul nici chiar „cel mai mare poet român” să însinue unui bărbat politic maghiar conducerea partidului național român ca „nevrednică de încredere din punct de vedere democratic și din punctul de vedere al reformei electorale.”

Aceasta faptă a dlui Octavian Goga, este cu atât mai gravă, cu cât dsa era informat până în cele mai mici detalii din partea noastră asupra celor mai delicate secrete politice, căci ne încredeam în dânsul ca într-un prieten sincer și român cinstit.

Nu clarific fapta comisă de d. Goga. Ea se clarifică de sine.

Este firesc, că comitetul partidului național român după asemenea experiențe, făcute cu d. Goga, ori cât ar fi colectiv și în persoanele singuraticilor membri insultat de d. Goga și de ceilalți oțeliți ai „Tribunei zilelor lui Mangra”, tot nu va putea ca domnul Octavian Goga să ajungă conducător fără conștiința răspunderii faptelor și cuvintelor sale în viața noastră politică și a neamului românesc, să-i deschidă astfel calea spre a putea conspira, în momente de grea cumpănă pentru poporul nostru, în contra existenței partidului național român.

Cine nu știe ce va să zică lealitate între camarazii de luptă pentru cauza poporului român, cine în mod cinic își bate joc de solidaritatea noastră națională, cine e capabil fiind fiu de preot român să facă uz față de un bărbat de stat străin, cu intenția de a se îmbia pe sine, de denunțarea lipsită de adevăr că „românii bătrâni” sunt „clericalizați”, acela nu poate pretinde, nici chiar dacă ar fi un poet mai mare decât Eminescu, Coșbuc, Dante ori Goethe, să ajungă în numele ideii democratice, dictatorul vieții noastre politice.

„Stai și te miri cum îndrăznește cineva cu un asemenea bagaj sufletesc să bată la poarta noastră, să ceară intrare!”

Dacă d. O. Goga ar cuteza să conteste autenticitatea informațiilor mele de mai sus, îl rog să-și numească doi bărbați de încredere. O să-mi numesc și eu doi. Aceștia își vor alege un preșident și constituiți în iuriu, vor supune unor cercetări dovezile, cari îmi stau la dispoziție.

Dixi et salvavi animam meam.

*) În legătură cu declarația dlui Goga, din fruntea numărului nostru, reproducem din „Românul” nr. 282, spre orientarea deplină a obștei românești, acest articol al dlui Alexandru Vaida-Voevod.

Să încheiăm dosarul.

In absența mea din Arad, d. Aurel Vlad scrie în Nr. 281 al „Românului”:

„Știam, că după ce lui Mangra nu i-a succedut să abată pe arădani de la programul național, părintele Ciorogariu a mai făcut o încercare de a îndupleca pe arădani să se rupă de ardeleni și să candideze la alegeri cu program guvernamental”.

Declară că eu n'am făcut niciodată vre-o încercare de a îndupleca pe arădani să se rupă de ardeleni și să candidez eu, ori să candidez, în genere, arădani la alegeri cu program guvernamental. Nici chiar părintele Mangra nu ne-a cerut aceasta, martori îmi sunt dnii Dr. Nicolae Oncu, Sava Raicu și Sever Bocu, înaintea cărora mi-a declarat la despărțirea sa de noi: „Nu cer dela voi să veniți cu mine, — eu merg singur și pe răspunderea mea”.

Urmează deci ca, d. Aurel Vlad să iasă cu dovezile pe cari își întemeiază acuzația, pentru că între oameni de omenie nu se pot arunca acuzații de această natură, fără răspundere.

Domnul Aurel Vlad mai scrie:

„Susțin cu toată hotărârea, că d. Ciorogariu a fost în contra amestecului nostru în alegerea dela Nădlac, deoarece noi turburăm cercul amicului său guvernamental Aurel Petroviciu. Doară dânsul și nu altul a zis atunci, că ce avem noi să ne amestecăm în casa altuia”.

Ce mai tărăboi cu Nădlacul acesta!

Adevărul e că în discuțiile prealabile, eu, care cunosc bine oamenii și împrejurările din jurul Aradului, mi-am exprimat întotdeauna fără rezervă temerile și speranțele, păreriile deci — și cred că e de datoria fiecărui om cu judecată să facă acest lucru. Din clipa însă, când păreriile majorității s'au închiegat în hotărâri, hotărârile acestea au fost pentru mine întotdeauna — porunci.

Așa, am fost de părerea — și sunt și astăzi — că, înainte de a se face candidările, trebuie ascultată prin intermedierea conducătorii comitatelor dorința conducătorilor cercurilor electorale, dorința acelor deci, cari cunosc dispoziția generală a alegătorilor și duc greul luptei, și numai după aceea să facă comitetul central candidările oficiale.

Așa se pun la cale lucrurile în toată lumea, unde se face politică serioasă, — numai unde se face politică de mandate este altfel.

Mai am părerea, că în cercurile cu minoritate să se abțină ai noștri de la votare, afară de cazul când prin mișcarea electorală se face educație politică, dar aceasta trebuie bine cumpănită, ca să

nu aibă vre-o aparență de speculă cu voturile minorității căci în acest caz, urmează desiluzionarea și demoralizarea poporului. Aceste păreri mi-le-am susținut întotdeauna în chestia cercurilor cu minoritate și mai ales, astăzi când cercurile cu minorități sunt tocmai cele mai căutate de candidați....

Alții susțin teoria că după totalitatea voturilor date se judecă tăria partidului, iar nu după mandatele obținute. După mine însă, abținerea votanților e tot atât de elocventă, ca și votarea, căci bilanțul tăriei partidului se poate face și din voturile pasive și active: pierdut este numai votul dat unui partid străin.

Domnul Aurel Vlad a putut auzi și aceste păreri ale mele, de câte ori a fost vorba de alegeri, pentru că eu întotdeauna mi-le-am spus frans și fără rezervă și le voi mai spune până când nu mă va convinge cineva despre contrariul. Iar dacă d. Aurel Vlad nu admite nici atâta libertate de gândire în cadrele disciplinei de partid, atunci nu e port vina pentru concluziile puțin onorabile la cari ajunge.

Credincios acestor convingeri ale mele, am zis, — pe vremea când d. Vlad și Birăuț țineau adunări populare prin Ghioroc și nu mai știu acum pe unde, și lansau candidări fără prealabilă consultare cu cei din Arad — că astfel de amestec este ca și când ai intra în casa cuiva fără să-i dai binețe. D. Ioan Moța va ști cu ce ocaziune am întrebuințat această asemănare, căci dacă îmi aduc aminte, dsale i-am spus-o.

Oare d. A. Vlad ce ar zice dacă m'aș duce eu în Bobalna, fără știrea dsale și aș ținea acolo adunare populară ori de candidare?

Pe mine nu mă leagă candidarea de deputat din Nădlac, de d. Aurel Petroviciu, ci pruncia, fiind și dânsul de naștere din Pecica, iar mai târziu stima ce i-o păstrez pentru meritele ce le are pentru dezvoltarea simțului național în cele trei comune mărginașe din comitatul Cienad. Cu toată prietenia mea însă, eu am susținut candidatura dlui Dr. Ioan Suci, așa cum a făcut-o d. Vlad, și — oamenii din anturajul „Tribunei” i-au fost cei mai agili susținători.

Dar nu d. Aurel Petroviciu a compromis alegerea din Nădlac, căci dsă, angajat fiind de mai înainte, a stat în rezervă, ci da, au compromis-o chiar conducătorii alogerii, cari cu toate că știau, conform legii, că lista de candidare trebuie prezentată până la orele 8 și jum., totuși n'au prezentat-o până după orele 8 jum., când procesul verbal era încheiat și candidatul guvernamental proclamat de ales cu aclamațiune. La dorință vom scoate copia actelor electorale.

La a doua alegere însă, când părintele Vasile

Lucaciu era candidatul și d. Aurel Petroviciu a condus acțiunea electorală purtând în triumf pe părintele Lucaciu, toate au mers în ordine și spre mândria națională, dar cu minoritatea noastră disparentă pe care o avem în Cienad tot nu poți alege față de majoritatea covârșitoare a străinilor.

Dar, atâta vreme umblă ulciorul la apă, până ce se sparge. Și iată că ulciorul năzdrăvanului Alexandru Vaida-Voevod, se sparge.

Vivat sequens!

Dle Aurel Vlad, poștește pe teren cu dovezile.

R. Ciorogariu.

Jubileul de zece ani al „Libertății”.

Harnica gazetă dela Orăștie, *Libertatea*, cu numărul de Crăciun a împlinit zece ani de cinstită viață rodnică și națională din toate punctele de vedere. Din istoricul scurt care se publică cu acest prilej în coloanele ei ne înfiorăm încă odată de strânsa prigoană de care este învrednicită presa noastră din partea guvernelor ungurești, dar în aceiaș vreme ne mărturisim încă odată că prin muncă nemărginită și prin cinste națională o gazetă românească dela noi poate să prindă și prinde din ce în ce mai multe rădăcini.

„*Libertatea*”, ajunsă odată în proprietatea părintelui I. Moța, acest luminat și energic preot român, care nu numai că și-a făcut totdeauna datoria lui națională, dar prin munca lui stăruitoare a isbutit să trezească la o viață intensă națională un întreg ținut românesc, s'a adresat numai maselor noastre populare. Luminarea țărânimii a fost singura și frumoasa țintă pe care și-a ales-o „*Libertatea*” părintelui Moța. Intru cât a reușit să-și apropie de realitate această țintă, o dovedește marele ei număr de cititori și continua ei îmbunătățire.

Credem că toată lumea românească se asociază cu noi, când trimitem iubitei noastre surori în suferințe și nădejdi, călduroasele noastre urări de bine pentru toată vremea cât va munci în ogorul nostru național.

*

Pustiu

Cu frunzele îngălbenite
Ce cad în marginea cărării.
Atâtea vise fările
Apun în negura uitării.

Pustiul jalca își așază
In cuibul dragostilor noastre
Și luna doar de mai veghia
Din înălțimile albastre.

Eu stau tăcut și-ascult cum plopii
Imi spun povestea de iubire.
Aștept ca iar să te apropii
Să mă încălzești cu-a ta privire.

Zadarnică mi-e așteptarea...
Un glas din alte lumi îmi spune:
Intoarce-ți pașii pe cărarea
Pe care ai venit, nebune!

Zadarnic gândul te mai poartă
In urma clipelor fugare...

Iubirea ta de mult e moartă,
Îngroap-o, 'ngroap-o în uitare.

Mă 'ntorc zdrobit. De-atâtea gânduri
Înrourată-mi simt privirea,
Iar frunzele cad rinduri, rinduri,
Pe unde-am îngropat iubirea.

Din înălțimile albastre
Veghiază 'ndurerată luna,
Pe cuibul dragostelor noastre.
Cad frunze vestede într'una.

Liviu Coman.

Cântec.

Înflorise 'n câmp cicoarea,
O purtau fecioare 'n plete,
Iar din larg soseau cocorii
Rînduți în cete-cete.

Sub aprins sărut de soare
Tresărea din somn ogorul...

Când iubirea ta, fecioară,
Mi-a sădit în piept fiorul...

Vezi acum, acuri e toamnă,
S'a mbrărat în aur firea
Și urzirea mea de visuri
Trist își plânge risipirea.

Ca un vâl udul de lacrimi
Cad molatec neguri grele,
Nu mai tremură pe creste
Noaptea, răsărit de stele.

Peste 'ntinse mări albastre,
Pribeșind pe căi străine,
Cântăreții dragi din codru
Au pornit spre zări senine.

Ei pe urma lor mă 'ndeamnă:
— Sol de gânduri călătoare —
Să găsească vrăjita țară
Unde dragostea nu moare.

I. N. Părvulescu.

NEUMANN M.

CROITOR PENTRU DOMNI.

Furnisorul curții ces. regale și cameriale.

Costume: Frack, Smoking, Rendigol și Sagnet gata sau croite după măsură, fără obiecțiune, admirabil lucrate.

Magazin de haine pentru bărbați, copii și fetițe

ARAD

Situația politică. După o vacanță de aproape trei săptămâni, mâine, Joi, vor începe iarăși ședințele Camerii. În cercurile politice ungurești domnește o desăvârșită acalmie și se crede că lucrurile își vor relua mersul de dinainte de sărbători. Contele Khuen-Héderváry va avea să înfrunte iarăși obstrucția tehnică a opoziției, care speră să trântescă guvernul colo către primăvară. În tabăra lui Kosuth spiritele sunt obosite și dornice de o nouă situație parlamentară. În tabăra lui Justh spiritul e tot atât de rășboinic ca și până acum.

Intre multele versiuni cari circulă asupra situației nelămurite, e și probabila dizolvare a Camerii, pentru cazul când închiștii n'ar conțeni cu obstrucția nici în luna Ianuarie.

„O lovitură de teatru”.

Așa categorisește organul autorizat al dlui Goldiş et comp., energicul și cinstitul protest al dlui N. Ivan, viceprezidentul partidului național, publicat și în nrul 282 al ziarului nostru, împotriva orgiilor nemai pomenite din „Românul”. Așa ține de cuviință să numească organul partidului național sincera convinegere, mărturisită, nu de un om oarecare, lipsit de orice răspundere, ci de însuși viceprezidentul partidului nostru.

O lovitură de teatru! D. N. Ivan a voit să aplice o lovitură (mângăiați-vă, numai de teatru!) comitetului național, al cărui viceprezident este, și poate, cine știe, și partidului național, fiindcă în calitatea sa oficială îndrăznește să protesteze împotriva felului cum știe organul partidului, pe care și el îl conduce, să trateze activitatea națională a dlui Octavian Goga și a „Tribunei”.

Așa caracterizează organul autorizat scrisoarea de protest a dlui N. Ivan, iar în comentariile pe cari i-le face, printre rânduri, îl pofteste pe distinsul nostru asesor constistorial, care a adus atâtea servicii cauzei noastre naționale, să poftescă să părăsească corporația din care face parte, în urma votului unanim al conferinței noastre naționale.

Foarte bine. Nu ne surprinde de loc acest procedeu „autorizat”. Știam noi! Mă rog, nu e compatibilă situația ta de viceprezident al partidului, cu ...cinstea convingerilor tale. D. N. Ivan va ști să aprecieze această logică implacabilă a gol-dișilor noștri, tocmai din pricina aceasta noi nu insistăm asupra chestiunii mai de aproape. Ni-se impune însă o întrebare:

Dacă d. N. Ivan este îmbrâncit afară din comitet, dacă alții și-au dat dimisia din comitet, atunci ce să alege din acest comitet național?

Cum se va numi el în forma în care rămâne?

Răspunsul îl va găsi orice om cu judecata limpede:

Actualul comitet național, este acum sau năzuiește să fie, un consorțiu de oameni cointeresați, cari departă dela sânul lor orice elemente, cari ar putea exercita un control asupra acțiunii lor.

† Ion cavalier de Pușcariu.

Din Bran primim știrea că *Ion cavalier de Pușcariu*, membru al Academiei române, jude curial în pensie, membru onorar al Ateneului român și sprijinitor al tuturor instituțiilor noastre culturale și bisericesti, — a repausat în Bran, la 24 Decembrie v., în vârstă de 88 de ani.

Răposatul a fost unul dintre vechii și cinstiții reprezentanți ai vechei noastre generații, rătăcit singur aproape în vremurile noastre de patimi.

A fost un agil mânăitor al condeiului și un român însufețit care a luat parte, până la adânci bătrânețe, la toate mișcările noastre naționale. Numele lui va rămâne cunoscut mai ales pentru frumoasa și utila colecție de documente din țara Făgărașului. A scris chiar și poezii, cari n'au trezit însă nici un răsădit. În vremea din urmă a tipărit și o carte de amintiri, fără nici o pretenție literară, dar cu mult simț și înțelegere și cu multe informații interesante asupra anilor de redesteptare națională a noastră.

Trimitem distinsei familii Pușcariu condoleanțele noastre.

Pe Ion cav. de Pușcariu Dumnezeu să-l odihnească, așa după cum a muncit el în viața noastră națională. Odihna lui va fi lină și binemeritată.

Dăm aici, după „Enciclopedia română”, biografia mai amănunțită a răposatului:

Ioan P. Cav. de Pușcariu, s'a născut la 10 Oct. 1845 în Săhodolul Branului. A studiat gimnaziul în Brașov și Sibiu. 1848 a făcut cursul teologie în Sibiu. 1844—45 studiile filozofice și fizice în Cluj, iar 1846—48 studiile iuridice la academia din Sibiu. La 15 Mai 1848 „Stegar” la adunarea națională de pe „Câmpul libertății”, care l-a ales membru al comitetului național permanent. Desființându-se acest comitet, P. s'a refuzat în România, iar după pacificarea țării, intră în funcțiune de stat; 1849 până 1850 asesor în districtul Făgăraș, apoi subprefect al Perșanilor, mai târziu al Uleei. 1851 arjunet la judecătoria din Deva. 1852 jude cercnal în Pui. 1854 pretor la Venetia inf., 1861 concipist la cancelaria publică a Ardealului în Viena, iar 1862 administrator al comitatului Cetatea de Băltă, în care calitate i s'a dat ordul Coroana de fier cl. III și rangul de cavalier ereditar. În 1865 P. a fost numit căpitan suprem al districtului Făgăraș. 1867 consilier de secțiune în ministerul de culte și în fine jude la curtea reg. din Budapesta, de unde, la 1890 s'a retras în pensiune, exprimându-i-se recunoștința preșinaltă pentru serviciile prestate. În decursul serviciului public de 41 ani P. a dezvoltat și pe alte terețe o activitate remarcabilă. Astfel în 1863—69 a participat ca deputat la dieta din Sibiu și la senatul imperial din Viena; la dieta din Cluj (1865) și la dieta de încoronare din Budapesta (1867). A luat parte și la conferința din Merceurea, 1869, pledând atât atunci, cât și la 1872 prin scrierea sa „Causa română”, apoi la 1878 și 1884 (în „Telegraful Român” și „Viitorul”) pentru activitate. Pe terenul literaturii a conlucrat în 1860 la introducerea ortografiei române oficiale cu litere latine. El a dat primul impuls pentru înființarea „Asociației transilvane”, și statutele ei s'au votat după proiectul lucrat de dânsul. P. a scris mai multe opere, dintre cari amintim: „Causa română”, 1872; „Considerațiuni asupra timpului și spațiului”, 1878; „Comentar la patenta urbarială din 1854; „Die romaenische Amtssprache”; „Mărul” 1883; și în fine „Date istorice despre familiile nobile române”, 1892 și 1895; apoi „Strugurii 1898; Negru Vodă, 1898; un Comentar la statutul organic, 1898, etc. În vederea activității sale

pe acest teren Academia română l'a ales la 1877 membru onorar, iar la 1900 membru ordinar al său; unde la recepțiune a disertat despre Ugrius (1291) și despre Ioan Dositeiu Circa, episcop al Marmăției (1660—1730). P. este și membru onorar al Ateneului român și membru ordinar al secțiunii istorice a Asociației din Sibiu. Pe teren național-bisericesc a conlucrat în congresul național-bisericesc din 1868 la organizarea bisericii naționale gr. or. Ca consilier în ministerul de culte, fiind referent în această cauză, a contribuit mult la exoperarea sancțiunii preșinalte a Statutului organic. De atunci a fost neînterupt membru al sinodului arhiepiscopesc și al congresului. Ca membru în reprezentanța fundației Gozdu și în comitetul ei executiv, în decurs de 32 ani, a muncit cu succes pentru sporirea averii acestei fundații. P. trăiește la moșia sa din Bran, unde a pus bazele institutului de credit și de economii „Parsimonia”, condus de dânsul.

Ioan,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Orăzii-mari, Ienopolei și al Hălmașului, precum și al părților adnexate din Bănatul-Timișan.

Iubiților cler și tuturor credincioșilor din eparchia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutul nostru arhieresc.

„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire”. Luca c. 2. v. 14.

Iubiților creștini și fii sufletesti!

Invrednicindu-ne și noi, din darul și nemărginita îndurare a preabunului Dumnezeu, să ajungem această mărită și sfântă zi a Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, folosesc cu plăcere prilejul de a mă cobori și a stădată cu duhul meu între voi, deoparte pentruca să petrecem împreună acest praznic împărătesc, iar de altă parte, pentruca deodată cu sfânta prăznuire, să ne adăncim în meditațiuni sfinte și în cugete evlavioase asupra însemnătății, ce o are pentru noi și pentru dezvoltarea și întărirea vieții noastre creștinești marelă dar, ce s'a dat nouă și tuturor oamenilor prin Isus Hristos Domnul nostru, care pogorindu-se din sânul Tatălui s'a umilit pe sine, ca prin această nămilință să ridice chipul omului căzut, și să-l facă iarăși fiu și moștean împărăției, pentru care era zidit.

Cuprins de aceasta dorință a mea care este și a voastră, veniți iubiților creștini și fii sufletesti să ridicăm și noi ochii nămilinței și cugetul inimii noastre la Dumnezeu, Tatăl îndurătorilor, și cu o gură și cu o inimă, cu un glas și cu o suflare, să-i aducem laudă și mulțumită, și să cântăm și noi cu veselie în inimile noastre, cântarea îngerească: Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună voire.

Este scurtă aceasta cântare, dar pe cât de scurtă este cântarea, pe atât de dulci și pline de mângăiere sufletească sunt cuvintele ei, având ele farmecul și puterea de a trozi și mintea cea mai întunecată și a mișca și inima cea mai împetrită ca să învețe a cunoaște urzirea, adică timpul de când și-a luat ea începutul, ca astfel să și poată da seama de însemnătatea ei, de mișcarea ce se naște în sufletul omului și de izvorul bucuriei, ce pe nesimțite cuprinde întreaga lui ființă la auzul acestei cântări.

Trebuința de a cunoaște urzirea și însemnătatea acestei cântări, introdusă în biserică noastră, creștinul cu frica lui Dumnezeu o va simți și mai învederat, dacă se va cugeta la faptul, cunoscut de tot omul cu judecată sănătoasă, că în necunoștința deplină a împrejurărilor, omul nu și poate da seama nici asupra lucrurilor, ce se petrec în auzul și la vederea sa și cu atât mai puțin poate înțelege și cuprinde alte întâmplări din lumea mare, dacă nu are deplină cunoștință și orientare asupra urzitei lor și asupra împrejurărilor, între cari s'au petecat și s'a scris același lucru și întâmplări.

stădată deplină
De aceea, voind să fac șinsemnătatea ace-
bucuria voastră prin arătarea face aceasta
stei sfinte prăznirii, abia deștepta mintea și
mai potrivit trebuinței credinței, spre aprin-
inima voastră spre întărirea nădăjdei voastre
derea dragostei și sprvă spun — pe temelul
întru Domnul, decât cântarea, cu care v'am
sfintei evanghelii — astăzi, și-a luat începutul
sfințel, vestitoarea venirii pe
deodată cu ivirul cel făgăduit de Dumne-
pământ a Mântorocii cu veacuri mai înainte.
zeu, și prorocii vom da seama de starea, în care
și când apoi neni din legea veche, prin înde-
ajunseseră de Dumnezeu, stare descrisă de
pământ cu cuvintele: „Toți s'au abătut, îm-
psalmist, rednici s'au făcut, nu este cela ce face
prună nu este până la unul”, veți înțelege do-
bună, cu care era așteptată arătarea drago-
rului și stea, cu care era așteptată arătarea drago-
stei atalui cerse, a celui Unuia, care poate și
fac bunătațe, dar veți înțelege și bucuria, cu care
celor cetelor ingeresti se întrecea cu fluerul pă-
orilor mărind pe Dumnezeu, care prin unul nă-
cut Fiul său, Domnul nostru Isus Hristos, a dat
lumii darul mântuirii.

Iubiților creștini și fii sufletești!

Adunați acum și noi la aceasta sfântă sărbu-
toare a păcii și a luminării întru cunoștința de
Dumnezeu, abia am putea prăznii mai creștinește
și mai potrivit trebuințelor sufletului nostru, de-
cât eugetându-ne înainte de toate la starea, în
care ne-au aflat aceste zile de praznic împără-
tesc, și din cele văzute, cunoscute și simțite, să
luăm învățătura trebuincioasă pentru ajungerea
scopului vieții noastre, care este: binele pe pă-
mânt și fericirea dincolo de mormânt. Și euget-
tând la acestea, oricât de umilitor s'ar părea
pentru noi, dar nu putem nesocoti adevărul, că
față cu alte neamuri, cu cari ne-am trezit viețuind
în societate pe acest pământ, neamul nostru a ră-
mas îndărăpt atât în cultură și bunăstare, cât și
în putere și stăpânire.

Și dacă aceste stări de lucruri le-am și putea
desvinovăți cu împrejurările grele ale vieții din
trecut și prezent, împrejurări neațarnătoare dela
voința și putința noastră și a neamului nostru,
dar cum am putea nesocoti stările creiate de fiii
veacului de acum ai neamului, stări cari ne slă-
besc nădejdea într'un viitor mai bun pentru neam
și biserică și cari ne lipsesc de bu-
curia sfintei prăznirii în măsura cuvenită,
pentru că: pe când constatăm cu bucurie
că în multe părți s'au ridicat biserici și școli noi
și s'au renovat cele vechi, — prin ce credincioșii
din acele părți au dat dovezi vorbitoare despre
sentimentul lor de jertfă și alipire către limba și
credința strămoșească: — pe atunci este foarte
ingrijitor faptul, că în alte părți, unde asemenea
este mare lipsă de genovarea, zidirea și susținerea
unor atari instituțiuni religioase-morale și cultu-
rale, credincioșii nu jertfesc de bună voie și nu în
măsura trebuincioasă, sub cuvânt că nu li-se a-
junge, pe când adevărul este, că deși sunt mulți
săraci, dar sunt și de aceea, cărora pentru alte
lucruri de prisos și fără folos li-se ajunge astfel,
că săracul se întrece cu bogatul și sluga cu tăpă-
nul în trai și în podoaba trupului.

E frumos omul bine îmbrăcat, și nici traiul
nici podoabele cuiva nu l-ar putea supăra pe ni-
meni, dacă cheltuielile s'ar acoperi din prisosul
câștigului și ar fi în măsura jertfei ce o aduce
fiecare pentru deșteptarea și luminarea sa și a
familiei sale. Când însă vezi, că față de îmbogă-
țirea cunoștințelor sale de viață, față de cultura
proprie și a familiei, unii oameni sunt cu totul
nepăsători, nu poți să nu te eugeti la viitorul ce
ne așteaptă și mai vărtos atunci, când tot mereu
uzim, cu în unele părți, tineretul își petrece viața
astfel, cât la vârsta de 20—30 de ani cu totul e
strâns focul vieții din ochii lui și că pentru împli-
nirea poftelor vieții păcătoase, iau bucătura din
gura familiei, își zălogesc și vând averea moște-
nită dela moși strămoși.

Poate că în lumea de acum s'ar și afla cineva,
care să cerce a desvinovăți cu neștiința legii atari
porniri nesocotite și fapte păcătoase, deși oamenii
le fac în deplină libertate a voinței lor și în de-
plină cunoștință a urmărilor, ce au ele pentru
ei, pentru casele și familiile lor și pentru societă-
tea creștinească; dar care ar putea încerca cineva
să desvinovătească cu necunoștința legii și răs-
boirile și sfezile dintre oameni? când și pruncii
nevinovați știu, că biserica noastră nu înceată
a vesti pacea la toate ocaziunile; când și acești
prunci știu, că cântarea, ca să fie pe pământ
pace și între oameni buna voire, s'a cântat dela
începutul creștinătății și se cântă și acum în toate
duminecile și sărbătorile de peste an, și la noi
nici în biserică nici afară de biserică, nu se face
nici o slujbă, fără intonarea rugăciunii de pace
„Cu pace Domnului să ne rugăm”, „Cu pace să
ieșim”.

Cunoscând acestea, trebuie să ne punem între-
barea: este pe pământ pace și între oameni bună
voire? Și fiindcă voi nu veți putea înăduși dures-
rosul răspuns, că în inimile multora din zilele
noastre, în locul dragostei creștinești s'a sălășluit
ura, în locul păcii și-a făcut loc sfada și răsboi-
rea, — vă întreb eu Apostolul: de unde sunt sfezi
și răsboiri între voi? an nu din desmerdările voa-
stre, cari se oștesc în mădulările voastre? Poftiți
și nu aveți, pizniți și totuși nu puteți dobândi.
Ceeace, deși ar însemna nemulțămirea omului
cu statul său, dar la care nemulțămire creștinul
adevărat nu răspunde cu sfadă și ură, nu cu hulă
și răsboire și nu în măsura, care inveniează ini-
mile oamenilor neorientați asupra adevăratului o-
biect al răsboirii, și care sgudue pacea casnică,
familiară și socială pe conta intereselor bisericeii
și a neamului nostru, pentru că: „Vai lumii de
sminteală dar mai vai aceluia, prin care vine
sminteala” (Math. 18 v. v).

Când ne eugetăm la acestea și la alte stări ne-
sănătoase și necreștinești, cari pe știute pe ne-
știute dar de fapt s'au vârit în viața veacului no-
stru este de înțeles că ele nu ne pot înveseli, ci tre-
buie să ne dăm seama de urmările ce pot avea ele
chiar în timp apropiat, pentru că: astăzi și orbul
vede și mutul vorbește, că un popor, care nu in-
bește lumina și învățătura în măsura corespon-
zătoare trebuințelor timpului în care trăim; un
popor, care nu se încinge cu aceleași arme, cu cari
se încing alte neamuri în lupta pentru existență,
apărarea și înaintarea sortii sale; un popor, care
pune mai mare preț pe podoabele trupului decât
pe îmbogățirea cunoștințelor de viață creștineas-
că și pe curățenia sufletului său; un popor, al
cărui tineret nu are sentimentul cinstei față de
părintii săi, de căpeteniile sale și de fruntașii săi
îmbătrâniți cu cinste în luptă pentru biserică și
neam; un popor al cărui tineret nu este conștiu de
scopul vieții sale și care își risipește cu ușurătate
sănătatea și viața, moștenirea și câștigul zilnic,
în fine: un popor, ai cărui cărturari și necărturari
se ceartă și se răsboiesc pe întrecute și se hulesc
fără erutare, chiar și pentru lucruri, cari după fi-
rea lor nu se pot limpezi, și cari dacă s'ar și lim-
pezi, acelea nu pot mâna carul neamului nici mă-
car un pas înainte — acel popor nu numai nu se
poate întări și nu poate înainta de după dreptul
divin, garantat tuturor neamurilor și semințiilor
pământului, dar îi este problematică chiar și exis-
tența.

În fața unor atari stări de lucruri, calca cea
mai dreaptă, mai adevărată și mai ușoară spre
îndreptare nu este și nu poate fi alta, decât plini-
rea poruncii cei de căpetenie din legea Domnului:
de a iubi omul pe Dumnezeu și pe deaproapele
său ca însuși pe sine, punânduși tot atunci în ve-
dere și adevărul sfintei scripturi, că: „Dumnezeu
este dragostea noastră”, iar „Hristos este pacea
noastră” prin urmare: cel ce nu plinește legea;
cel ce nu se îngrijește de lumina minții și curățe-
nia vieții sale; cel ce nu are dragoste către dea-
proapele, nu se închină și nu jertfeste altarului
păcii creștinești — creștinătatea aceluia este numai
pe buze, deci zadarnică, precum zadarnică este

și creștinătatea aceluia, care nu și înfrână limba,
ci și înșală inima sa.

Luând aceasta învățătură din bucuria sfintei
prăznirii, vă mai zic vouă tuturor eu Apostolul
neamurilor: „Pacea să iubiți cu toții și sfințenia
fără de care nimene nu va vedea pe Dumnezeu”,
iar celor învrăjbiți le mai adaug eu acelaș apostol:
„Lăpădați dela voi toată amărăciunea și mânia
și iuteala și strigarea și hula și răutatea. Soarele
zilei să nu apună întru mânia voastră”.

După cari rugând pe Dumnezeuul puterilor să
încălzească în inimile voastre sentimentul drago-
stei de jertfă pentru biserica noastră națională,
care ni-a ocrotit limba și legea strămoșească, și
față de școala confesională, care este lagănul cul-
turei neamului nostru, îl rog totodată: să facă în
inimile voastre loc sfaturilor mele arhieresti, și
să ne dea zile pacinice și senine, putere și viață,
ca acum și la mai mulți ani să putem prăznii cu
mulțămire acest praznic și celea următoare, cân-
tând eu mai multă veselie: „Mărire întru cei de
sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oa-
meni bunăvoire”. Amin.

A r a d, la sfintele sărbători ale Nașterii Dom-
nului din anul 1911.

Al vostru tuturor de binevoitor

Ioan I. Papp m. p.,
Episcopul Aradului

† D-na Sidonia Muntean născ. Roșu.

Sibiu, 8 Ianuarie n.

În 1 Ianuarie a. c. a reposat dna Sido-
nia Muntean născ. Roșu din Sibiu. Zia-
rele române au luat o simplă notiță, unele
au mai adăugat și stereotipicele cuvinte:
„Odihnească în pace” și alta nimic. Na-
tural lucru, neștiind de cine e vorba.

Dela trecerea din viață a fericitei
doamne Ioana Bădilă nu știu dacă a mai
urnat altă femeie română, care să fi arătat
dragoste pentru neamul românesc și pen-
tru cultura română ca dna Sidonia Mun-
tean. Dânsa a testat aproape întreaga ei
avere, adică considerabila sumă de patru-
zeci de mii 40.000 de coroane „Asocia-
țiunii pentru literatura română și cultura
poporului român” pe lângă condiția ca do-
bânda după suma testată să se capita-
lizeze încă zece ani după moartea ei, iară
de atunci începând venitul curat să se în-
trebuințeze pentru scopurile Asociațiunii.

Dispoziția aceasta este atât de nobilă
și de ideală încât nu reclamă deosebită
laudă.

Adaug puține date biografice:

Dna Sidonia Muntean s'a născut în 21 Martie
1859 în opidul Alba-Iulia, unde a fost botezată
conform ritului gr.-oriental. Părinții ei, măcela-
rul Vasile Roșu și soția sa, au murit de timpuriu
și mica Sidonia dimpreună cu o sorioară mai
mare, rămânând orfane, au fost crescute cu o
deosebită îngrijire în casa avocatului Nicolae
Barbu din Alba-Iulia, a cărui soție le-a fost mă-
tușă. Măritându-se sorioara ei după medicul Dr.
Balint din Roșia-montană, Sidonia s'a mutat și
ea la sorioara ei. În acelaș timp petrecea adeseori
împreună cu doamna Letiția Oncu în casa pre-
fectului Simion Balint — numit de moți: „Tata
Moș” — unde se adunau fruntașii moților. Acolo
l-a cunoscut pe Dumitru Muntean sub jude la ju-
decătoria de ocol din Câmpeni, cu care s'a căsă-
torit în anul 1879.

Căsătoria a fost una dintre cele mai fericite.
Doamna sidonia a fost nu numai o soție bună, cre-

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute
mobila de fabricanți de Marosvásárhely
lipsă la: Székely și Bóti mobile în Piața Széchenyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă
= plătire în rate lunare fără nici o urcare
de preț. — — —

= Mare asortiment în trusouri pentru mirese. =
La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat

dincioasă, cu o cultură superioară și o economie excelentă, ci era îndurătoare față de săraci, o creștină bună, care își iubea mai presus de toate neamul său românesc.

Înainte de asta cu zece ani a murit prea iubitul ei soț. Ajungându-o soarta amară de văduvie, singura mângăiere ce i-a rămas a fost neștiută și nemărginita ei iubire față de neamul românesc pe care a dovedit-o în voința ei din urmă, jertfind aproape întreaga ei avere pe altarul cultului românesc.

Fie memoria ei eternă între Români cu inimă curată, iară bunul Dumnezeu să o odihnească cu dreptii.

Dr. V. P.

Scrisoare din Roma.

Daruri de Crăciun soldaților din război.

Roma, 6 Ianuarie 1912.

(Dela coresp. nostru). — Obiceiul italianesc este ca de Crăciun să se dea daruri persoanelor dragi, daruri cari în cea mai mare parte sunt formate din prăjituri și cozonaci.

Cum mulți fii ai Italiei se bat bărbătește în Africa pentru cinstea numelui și pentru onoarea patriei, familiile lor, cunoscutii, ba chiar și persoane necunoscute, au trimis, cu ocazia Crăciunului, o mulțime de daruri soldaților cari departe, în țară străină, își expun viața pentru gloria Italiei.

Nenumărate sunt epizodurile de dragălaşenie, cari au avut loc cu ocazia trimiterii acestor daruri.

Intr'un pachetel parfumat, plin de flori uscate legate cu o panglică cu colorile naționale italiene, era un bilețel scris astfel: „Cea mai frumoasă domnișoară din Neapoli, celui mai frumos bersalier din Tripoli”.

Intr'un cozonac mare, s'a găsit o medalie de aur, învelită în hârtie roșie, cu aceste cuvinte alături: „Micul Alessandro Folchi din orașul Sapienza trimite ofițerului însărcinat cu masa”.

O doamnă din Venetia, Antonietta Rosetti, a scris astfel, marinarilor de pe chirasatul Carlo Alberto:

„Voi miei, curagioși, senini, dragi soldați ai Italiei, Crăciun bun! Să nu vă întristeze gândul că sunteți așa de departe: voi sunteți toți în inimile noastre, iar gândul nostru tot este cu voi. Chiar și acelea, cari ca mine, nu are prim-tre rândurile voastre nici o cunoștință, vă iubește, ca pe frați: în această zi mare de Crăciun, vă trimit urările mele, urări de soră necunoscută, care se roagă pentru voi și pentru fiecare din voi, speră să se întoarcă glorios și învingător. Ofițerului vostru să-i dați nodul tricolor ce vă trimit împreună cu această scrisoare, și dacă este decolorat, spuneti-i că este făcut din restul vechiului nostru tricolor, cu care mama-mare a mea, pe atunci copilă, făcea cocarde tricolore pentru soldații cari se luptau pentru independența Italiei în 1848. Cu credința neclintită de biruință, dăruiesc ofițerului nostru acest nod, iar el va ști să vă conducă la victorie, cum au făcut eroii de atunci ai Italiei. Vouă, soldați, vă trimit salutul și urările mele de soră iubitoare. Dumnezeu să vă binecuvinteze”.

Această scrisoare a fost copiată în multe exemplare și împărțită soldaților; iar aceștia vor să o păstreze ca o amintire din război.

Din orașul Treviso, s'a trimis o cutie cu prăjituri și următoarea scrisoare:

„Sunt mic, de șase ani. Am învins pe vărul meu. El era Turcul, eu Italianul. L-am învins atât de rău, încât i-am stricat toți soldații lui de plumb. Vă trimit vouă prada din război”.

Toate aceste semne de dragoste cari sosesc în Africa din patria Italiană, dau loc printre soldații la manifestațiuni de entuziasm și de grațitudine.

Toate pachetele cari sosesc, sunt pline de astfel de vorbe draguțe, sunt pline de daruri cari diferă după simțămintele și după mentalitatea celor ce trimet. În mica lor inimă italiană, copiii simt într'un mod naiv dragostea pentru soldații depărtați, mamele plâng și trimet sau o batistă sau un fulard de lână, sau o flanelă, ca soldatul să se îngrijească, să nu sufere frigul. Fata, visătoare și gânditoare, trimete logodnicului sau o floare, sau o sărutare într'o scurtă scrisoare, pe

care soldatul o bagă în sân, o poartă cu el, o recetește, când are vreme.

S'au trimis până și jucării. Din Milano, s'a primit la Tripoli o cutie cu soldați de plumb îmbrăcați turcește, cu această dedicație: „să-i țineți mereu prizonieri, sub corturile voastre”.

Un bersalier a primit două torturi, trimise de mama sa, împreună cu aceste cuvinte naive: „unul pentru tine, altul pentru colonelul Fara, care am auzit că este mai viteaz decât Garibaldi”.

O altă mamă siciliană, a trimis un coș cu portocale, cu rugămintea de a se da câte o portocală fiecărui soldat din campania fiului său, ca astfel să și aducă aminte de frumoasa Sicilia.

Din Parma, căpitanul companiei de infanterie, a primit o cutie plină de prăjituri, împreună cu un bilețel: „Prăjiturile le pregătisem pentru fiul meu, care a fost rănit, și care acum se întoarce în Italia. Vă rog să le împărțiți camarazilor lui; pentru mine este ca și cum le-ar mânca Giulio al meu”.

Și pe când Crăciunul bate la porțile vremii, soldații în avantposturi, în tranșee, scriu pe răniți, pe genunchi sute și mii de scrisori și cărți postale familiilor și persoanelor lor scumpe, și nu este scrisoare, care să nu fi adus în patrie vorbele „Trăiască Italia”, nu este pană care să nu le fi scris cel puțin odată...

I. T. Alian.

Contribuții la monografia școlilor românești.

— Inceputul școlilor ardeleni. —

De Dr. Ioan Mateiu.

Îndatoririle de calvinizare formulate cu multă violență și impuse mitropoliților români atât cu prilejul numirii cât și în cursul păstoririi lor, ar fi avut de sigur un efect mai mult platonice, câtă vreme masele largi ale poporului țineau cu sfințenie la credința străbună alături de arhierii săi, în ciuda tuturor răutăților cari să descăreau asupra lor.

Era deci nevoie, ca aceste planuri de reformă să fie susținute și realizate prin alte mijloace mult mai hotărâtoare și mai efective. S'a ales prin urmare drumul școlilor. Astfel, sub influența calvinismului, au răsărit cele dintâi școli între Români. Singură școala dela biserica sf. Nicolae din Brașov se pare a avea un trecut mai vechiu. După o informație — care de altfel nu e destul de sigură, ea ar fi fost întemeiată la a. 1451¹⁾. Celelalte însă, asupra cărora s'au mai păstrat documente, sunt de o dată mult mai recentă.

Ținuturile din cari s'au ridicat cele dintâi școli românești, au fost acelea unde calvinismul prin propovăduitori îndrăzneți și fanatici, izbutise să se instăpânească mai adânc. Cu deosebire în epoca lui Ion Sighismund, se ajunsese la un oarecare record în această vânătoare de proseliți. Sub el s'a dat și ideea înființării de școli, și în adevăr le și vedem înălțându-se în a doua jumătate a veacului XVI-lea la Lugos, Caransebeș, Hațeg și probabil și în alte centre românești, despre cari n'au rămas amintiri scrise sau și dacă sunt, n'au fost descoperite până astăzi²⁾. Cam în aceeași vreme, dacă nu mai curând se crede a se fi ridicat și în Moldova cea dintâi școală la Cotnari în 1562, cu dascălul brașovean Sommer³⁾.

Școlile ardeleni n'au avut și n'au putut avea un caracter strict românesc, fiindcă stăpânitorii lor erau unguri calvini. Ei instituiau dascălii, cari de cele mai multe ori erau și ei de origine arpadiană, ei impuneau planul de învățământ, iar drepturile românilor se reduceau doar la îndatorirea de a le cerceta și a contribui la plata dascălilor calvinizanți.

Singurul folos ce rezulta pentru înaintașii noștri din aceste școli, era cunoașterea scrisului

¹⁾ A. Barseanu, Istoria școalelor din Brașov. 1902. pag. 4.

²⁾ Vezi despre aceste școli: Pokoly, Az erdélyi református egyház története. Budapest. 1904 3 vol. Mon. com. regn. Trans. vol. XIV. 110. Szabó K. Régi Magyar Könyvtár II. 683. Jesty, A szörény, bánáság és Szörény vmegye tört. Budapest. 1877—78. vol. II. Dr. Stripszky és Dr. Alexics, Szegedi Gergely énekeskönyve etc. Budapest. 1911. p. 63.

și cetitului românesc, care se scobora în sufletul lor înfrigurat ca o revelație senină și mângăiere duioasă. Incolo ele au fost niște oficine ale calvinismului, care a rupt o seamă de ramuri din tulpina neamului, cu deosebire „floarea nobilimii” cum se exprimă Vasile Popp, de dragul privilegiilor cari i-se puneau în perspectivă.

Un teritoriu nu mai puțin primejduit de cangrena reformei, a fost și istoricul ținut al Țării Oltului. Învățăturile francezului Ion Calvin au pătruns până în frumosul colț al legendarului Negru-Vodă și domniile lui cari se schimbau repede în stăpânire își aduceau aminte adesea și de mulți țărani români, când era vorba de bobote și prozelitism. Între acești stăpâni de pe vremea ai Făgărașului, se remarcă femeia înțeleaptă și imbroane de cultură Susana Lorantfy, văduva principelui George Rákoczy I-ii. Această domnișă plină de avânt religios și-a făcut o problemă a vieții din ocrotirea bogată a bisericilor și școlilor. Colegiile reformate din Sárospatak, Dobritin, Ajud ș. a. sunt opere ale stăruințelor sale, ori cel puțin rezultate ale munificenței sale princiare.

Murind George Rákoczy I-ii văduva Susana Lorantfy ajunge în stăpânirea cetății Făgărașului și a ținutului aparținător lui.

În vremea aceasta calvinismul se întinsese destul de tare peste comunele din Țara Oltului. Cu venirea ei la Făgăraș, reforma a câștigat un sprijinitor și propagator puternic și convins. Încălzită de flacăra credinței sale, era încredințată, că are o mare și sfântă misiune de îndeplinit aici, aceea de a sămăna pretutindeni cuvântul evangheliei calvine⁴⁾. În Făgăraș reformații erau puternici cu biserică, consistor și credincioși înstăriți. Incolo satele cu căsuțe imbrăcate cari se înșiruiau sub umbra codrilor și dealungul Oltului posomorât, cuprindeau miile de Români cu altă credință decât aceea a văduvei principese. Ei trebuiau câștigați. Mijloacele se cunosc.

Bisericile românești vor fi scoase de sub iurisdicția mitropolitului din Bălgrad și supuse, consistorului reformat din Făgăraș. În al doilea rând, se vor lua măsuri, ca preoții și învățătorii să primească învățătură calvină, iar aceștia bine instruiți să o distribuie în urmă poporului care nu și bătea capul cu dogmele și deci putea fi cucerit cu ușurință.

Astfel Susana Lorantfy înființează în Făgăraș la 1657 o școală românească. În documentul din 3 Aprilie 1657 care confirmă statutele acestei școli, motivează înființarea cu ignoranța grezavă în care zace „întreaga nație valachă” de pe drumurile ei. Ea corespundea unei școli elementare, împreună cu un gimnaziu superior, o preparandie și un mic seminar teologic. Lângă școală era și un internat pentru 8 tineri buni, dar săraci. Școala se ridică lângă cea ungurească, ca elevii români să poată învăța ungurește și invers, precum și din motivul să poată fi mai bine controlată.

Învățătorul se cere să fie un om învățat, ieșit din școlile reformate cu foarte bună știință de românește atât în scris cât și în cetit. Elevii vor învăța alfabetul românesc, Noul Testament, Psalтира, Catechismul, Tatăl nostru, Credeul, Poruncile și aplicarea canoanelor bisericesti, cântările bisericesti dela Lugos și Caransebeș etc. Școala va face la an două examene cu băeții și se va inspecta de o comisie mixtă din unguri și români. Pentru instrucție se plătește o anumită taxă, din care se achită și salariul învățătorului.

Ori cine dorea să ajungă preot ori învățător în Țara Oltului, trebuia să dovedească că a terminat școala aceasta, care în urma stăruințelor și interesului manifestat de principesa fondatoare s'a ridicat la o înflorire însemnată.

Vom avea prilej să vorbim cu altă ocaziune pe larg despre această instituție, care a fost una din cele mai vechi și mai importante în seria școlilor noastre vechi, în temeiul documentelor tipărite în 1910 de istoricul reformat Pokoly într'o publicație ungurească din Budapesta.

De astădată am ținut să dăm numai linii generale despre începutul școlilor românești ardeleni.

⁴⁾ Despre această principesă vezi: Toth Pál, Lorantfy Zsuzsána. Franklin társulat kiadása și Zeitschrift für Theologie. 1880. p. 748.

Războiul italo-turc.

Motive încă necunoscute, dar fără îndoială foarte interesante, au determinat pe mai multe țări italiene să facă destăinuirii, nu fără importanță, asupra motivelor cari au provocat războiul pentru Tripolitania. „Avanti serie că „Banca di Roma” avusese în Tripolitania mari întinderi de pământ și vroia să vândă o parte din aceste terenuri unei societăți germane.

Când însă Anglia află despre această intențiune, ea declară, prin reprezentantul său, la Roma, că Anglia nu poate tolera sub nici un cuvânt ca Germania să se stabilească la marea Mediterană. Italia să procedeze deci neîntârziat la cucerirea Tripolisului, căci în caz contrar Anglia uneași ar trebui să procedeze la ocuparea Tripolisului.

Pierderile totale ale Italianilor în război.

Un raport oficial arată că pierderile totale ale Italianilor în războiul tripolitan au fost până acum de 5000 oameni, dintre cari majoritatea fiind numai ușor răniți. 1800 au murit sau au fost scoși din luptă pentru un timp îndelungat.

Zvon de înfrângerea Italianilor la Derna.

Știrca din Constantinopol, după care o luptă întâmplată la Derna în ziua de 1 Ianuarie st. n., ar fi fost urmată de o retragere repede pe partea stângă a Italianilor, după pierderi serioase, e absolut fără temei. Dela 27 st. n. Decembrie până astăzi nu a mai fost nici o luptă la Derna.

Un atac al Arabilor la Homs.

Agentia Havas află din Tripolis că eri la Homs două batalioane cari apărau o redută depărtată au fost atacate de numeroase grupe arabe și au susținut o luptă violentă de trei ore pricinuind grave pierderi Arabilor. Italianii au avut 21 de răniți.

Atacul de lângă Derna.

„Berliner Z. am Mittag” află din Constantinopol. În mod oficial se comunică:

La 5 Ianuarie st. n. 4000 Arabi din tribul Ubadea și 360 trupe regulate turcești au atacat pe Italiani la 4 kilometri spre sud de Derna. După o luptă violentă de 7 ore, în timpul căreia, focul inamicului a distrus 30 de case din Elisch, Turcii au ocupat o nouă poziție la Ain-Kochil. Turcii au avut 180 morți și 86 răniți. Pierderile Italianilor nu se cunosc. Inamicul a lăsat pe câmpul de luptă 17 morți, între cari 9 ofițeri tineri. Atitudinea celor trei noi triburi arabe e foarte ciudată.

Șefii lor exprimă devotamentul față de Kalet, dar declară că nu vor lupta alături de Turci decât atunci când comandantul trupelor turcești le va promite un asediu general asupra Dernei, — în timpul căreia trupele turcești vor pleca înainte cu ofițerii lor. Arabii cer apoi ca comandantul să garanteze că portul va fi cucerit, lucru imposibil față de forța numerică a Italianilor.

Ministrul de război a telegrafiat următoarele tuturor comandanților din Tripolis și Benghazi: „Întăriți pe cât posibil zilnic pozițiunile câștigate.

Nu întreprindeți însă nici marșuri, nici atacuri, cât timp atitudinea Italianilor și Arabilor nu vă silește la aceasta.

Făceți tot posibilul pentru liniștirea Arabilor.”

Aceste știri sunt autentice și caracteristice pentru adevărata situație.

Turcia contra păcii.

În ultimile zile au circulat în presa europeană zvonuri repetate despre o apropiată încheiere a păcii, care ar fi dorită de Turcia și grăbită de actualul guvern turcesc, care are de luptat în acest moment și cu mari dificultăți interne.

Zvonurile aceste sunt însă desmintite de guvernul turcesc și de cercurile diplomatice bine informate. Iată telegramele primite în această privință:

Știrile răspândite de agenția italiană că există un început de tratative pentru pace și că cercurile diriguitoro turcești acceptă, în principiu, anexarea Tripolitaniei și Cyrenaiceii, sunt absolut fanteziste.

Ministru de externe a autorizat pe „Tanin” să desminte toate știrile apărute de curând în presa europeană relative la pace.

El declară că, în condițiunile actuale, Turcia nu va consimți nici odată să intre în tratative de pace. Poarta n'a acordat asemenea tratative și nici n'a sondat vreun cabinet străin în scopul de a pune capăt conflictului.

„Agenția Otomană” adaogă că părerea cercurilor oficiale și a întregului popor otoman e absolut protivnică unei păci, care s'ar baza pe cunoscutele pretențiuni italiene.

Un comunicat oficios constată că zvonurile de pace răspândite în mod tendențios, nu au nici cel mai mic temei. Poarta nu a început nici o negociere și nu a sondat nici o cancelarie europeană. Față de apărarea eroică a luptătorilor otomani și de situațiunea militară actuală, părerea cercurilor oficiale este că poporul otoman nu poate primi pacea pe temeiul pretențiilor italienești.

Nu se știe aci nimica despre vre-o circulară mare-vizirială exprimând convingerea că încheierea păcii este apropiată. Circulara marelui vizir dila 2 Ianuarie st. n., anunță autorităților provinciale numirea sa și cuprindea sfaturile obișnuite despre buna expedițiune a trebilor, păstrarea ordinii și păcii între elementele populațiunii.

Cercurile diplomatice bine informate desmint zvonurile despre încheierea apropiată a păcii.

Cronică externă.

Manifestul revoluționarilor din China. Ziarele din Paris află că guvernul republican din China a adresat Puterilor un apel cerind recunoașterea republicei chineze. Republica chineză ar fi hotărâtă să respecte toate tratatele, împrumuturile și angajamentele internaționale încheiate înaintea regimului revoluționar. Manifestul mai promite străinilor protecțiunea persoanelor și a proprietăților.

Anglia, care se teme că noua republică ar putea păgubi interesele sale în China, a făcut demersuri pe lângă guvernul Statelor-Unite din America, în scopul ca Anglia și Statele-Unite să împiedece realizarea republicei chineze.

Planul Angliei este de-a acorda guvernului imperial chinez un credit însemnat, pentru a-l ajuta să pună pe picior de război propriile sale trupe împotriva trupelor republicane.

Politica guvernului francez. Primul ministru francez, d. Caillaux prezidând Sâmbătă un banchet politic a expus situația parlamentară și a exprimat dorința ca Senatul să aprobe acordul franco-german.

Guvernul va invita Camera să facă o politică națională, a asigura cât mai complect apărarea,

deci siguranța țării, a face să domnească ordinea și disciplina, a vota legi de apărare laică; se va sili a deriva economiile țării spre extinderea porturilor și căilor navigabile deoarece dacă este îmbucurător din numeroase puncte de vedere utilitatea plasamentelor externe, cari au făcut, din această țară comanditara progresului în lume, se cuvine a reacționa într-o măsură oarecare în contra disproporțiunii care s'ar putea să se stabilească între acele plasamente și întrebuițarea capitalurilor la interior. Trebuie ca fără a contraria în mod violent expansiunea, care este în firea lucrurilor, toate forțele productive ale țării să colaboreze cât mai strâns la dezvoltarea și la propășirea ei.

Președintele consiliului a sfârșit printr'un apel la concordie și la disciplină între republicani.

INFORMAȚII.

A;R A D, 10 Ianuarie n. 1912

— **Concert în Cluj.** Ziua anului nou, adică presara lui 13 Ianuar n. a. c., aduce și pentru Români din Cluj bucuria de care au fost lipsiți de multă vreme.

Concertele, din pricina că se întâmplă foarte rar în orașul nostru, se pot numi un eveniment în viața noastră social-culturală. Și iată că „Reuniunea sodalilor români din Cluj”, a ținut ca de astădată să strângă numărul destul de respectabil al membrilor ei risipiți, invitând cu deosebită cinste și pe inteligența de aci, pentru ca dând mâna frățeste, să cimenteze odată legătura de frăție ce trebuie să fie între clasele noastre sociale. Pregătind această, reuniunea sodalilor din Cluj, ar avea o mare dorință ce vrea să și-o manifeste în preajma acestui eveniment; ar dori numai ca societatea mai înaltă a Clujului, înăbușindu-se pe o noapte cel puțin — dacă nu ar putea pe veci — toate patimile izvorâte din pizmă, ură și invidie, alungând din suflète toată dușmănia personală, cu mic cu mare, tânăr, și bătrân, să onoreze cu prezența sa, la concertul acesta, societatea aceasta a meseriașilor noștri din Cluj, prin ce ar produce între membrii ei însuflețirea cea mai desăvârșită, prin ce s'ar face adevărați sprijinitori, întărind temelia pe care aceasta reuniune, cu tot mediul ei neprielnic, și-ar putea zidi marea biserică, menită a conserva în întregime simțul național, care este pierdut pentru mulți membrii ai ei.

Între împrejurările de azi, se impune în mod necondiționat, o încurajare din suflet curat, acestor meseriași din Cluj, și aceasta încurajare e chemată să o dea inteligența română din Cluj, acum când reuniunea în chip solemn vrea să-și țină adunarea jubilară de 40 de ani dela înființare, în legătură cu acest concert în stil mai mare.

Un mare păcat comite acela care prin prezența și obolul său nu ține să contribuie la întărirea acestei societăți cu o așa de frumoasă țintă.

Și apoi ar fi nespun de trist, când afacerile și neînțelegerile personale cari dăinuiesc în Cluj, certele cari devin tot mai acute să fie simțite și de reuniunea aceasta, care trebuie să rămână o cauză comună și sfântă a tuturor.

Să ne facem deci datoria.

ap.

— **Colecta pentru Grigore Ion.** Dela d. Carol Schottl-Năsaudeanu, însuflețitul student universitar român din Budapesta, mai primim o sumă de contribuții la colecta pe care a pornit-o dsa la Budapesta, pentru ajutorarea eroului din războiul româno-ruso-turc, Grigorie Ion.

Dacă voiești să-ți cumperi ghetete solide și bune, pălării, albituri și mănuși moderne, cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui

Mannhardt Jenő mai înainte **Leitner Lázár**, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13
Cine ne părăsește pe noi și noi îl părăsim!

Mărginean 1 cor., Iuliu Ionescu 2 cor., Maier 1 cor., Victor Man 2 cor., dna Elena Morariu 2 cor., suma colectată până acum 41 cor. 20 fil. La olaltă 50 cor. 20 fil.

— **Diplomat român decorat de regele Bulgariei.** Regele Ferdinand al Bulgariei a conferit dlui Langa-Răscanu, prim-secretar al legățiunii României, cu prilejul plecării sale, ordinul Meritul Civil cl. III.

— **Din desp. Marghita al Asociațiunii.** Intelectualii români din Marghita și împrejurime au căzut de acord a și rescumpăra felicitările de Anul nou în favorul desp. Marghita al Asociațiunii cu scopul de a se abona gazete populare pentru comunele aparținătoare lui.

Până acum au contribuit următorii domni: Dr. Aurel Nichita, adv. 30, Dr. Iuliu Chis, adv. 20, Dr. Dionisie Stoica, dir de bancă 15, cor. Manu, capelan, Abram, 10 și Alimpiu Simoc, geometru, 2 cor.

Toate contribuțiile sunt a se face la „Luncana”, inst. financiar în Marghita.

— **Groznică nenorocire de cale ferată.** Se anunță din Paris: Luni, în apropiere de Paris, la stațiunea Bondy, pe linia ferată de est, un tren de marfă a dat peste un tren de persoane ce se afla în stațiune. Ultimele trei vagoane ale trenului de persoane au fost prefăcute în ruine. În vagoane au fost găsite 6 cadavre oribil mutilate, trei femei, doi bărbați și un copil.

Treizeci de persoane grav rănite au fost transportate cu un tren de ajutor la Paris.

Prefectul poliției, Lepine și judecătorul de instrucție, au venit la locul catastrofei.

S'a stabilit că vina este a șefului locomotivei trenului de marfă, care a și fost arestat.

— **Al 47-lea stat în Statele-Unite.** Se anunță din Washington: Președintele Taft a iscălit o proclamație vestind incorporarea provinciei Noul-Mexico în Statele-Unite, ca al 47-lea stat.

— **Impărțirea Constantinopolului.** Ziarul „L'Independance Belge” publică o corespondență din Constantinopol în care se dă una din cele mai cutezate soluții din câte s'au dat până acum în chestia orientului. Se spune anume în corespondență că în cercurile diplomatice ar începe să ocupe teren ideea împărțirii Constantinopolului, ca singura soluție cu putință pentru asigurarea liniștei în Turcia. Cauza tuturor greutăților internaționale și deci și interne ar fi întrebarea, cine va pune mâna pe Constantinopol și pe ochea Daradanelelor, toate Puterile mari și mici având pretenții egale. Pe de altă parte, spre a face din Constantinopol un oraș modern, trebuie zece miliarde, și Turcii nu vor avea niciodată această sumă.

Soluția este deci: Turcia să dea în concesiune Constantinopolul în schimbul unor revedente anuale. Franța să ocupe Pera; Rusia Bosforul superior; Germania Haidar pașa; Australia Galata și Anglia Stambulul, fiecare cu foburgurile respective. Numai Italia să nu ia nimic deoarece are deja Tripolitania.

Conform acestui plan va urma ca Turcia să-și mute capitala la Brussa, iar cu banii primiți pentru concesionarea Constantinopolului s'ar putea organiza perfect și ar putea ține în frâu popoarele balcanice.

Cu chipul acesta dispărând măgul discordiei dintre puteri, nu va mai exista comedia balcanică, drama asiatică și tragedia africană.

— **Armele albanezilor.** După zările din Constantinopol, în ministerul de război al Turciei au fost alcătuite comisii cu menirea de a trimite în Albania și de a păstra depozite speciale cu armele Albanezilor și Mahometanilor, confiscate în 1911.

Proprietarii armelor vor primi chitanțe contra acestor arme, pentru a putea întâmplător să primească înapoi aceste arme. Această măsură

s'a luat în vederea serviciilor ce Albanezii ar putea aduce în caz de război în contra vre-unui inamic străin.

— **Moartea unui bărbat politic sârb.** O depeșă din Belgrad anunță încetarea din viață a fostului prin ministru Pera Velimirovici, în vârstă de 64 ani. Defunctul a fost unul din bărbații cei mai marcanti pe cari i-a avut Serbia în epoca ei mai nouă și a avut o însemnată înrăurire asupra atitudinii Serbiei pe timpul conflictului sârbo-austro-ungar pentru anexarea țărilor Bosnia și Hertegovina.

— **Favorizarea studenților români la Paris.** Se anunță din Paris: Noul regulament pentru înscrierea străinilor la universitățile franceze prevede diferite măsuri pentru îngreunarea echivalării diplomelor de bacalaureat. Numai diplomelor românești (dela liceele din România) li-s'a lăsat privilegiul de a fi echivalente de drept, fără noi examene și fără grele formalități.

Aceasta mulțumită identității sistemelor de instrucție în liceele din Franța și România.

— **Lupte violente între locuitori și trupe în Spania.** Se anunță din Lisabona: O luptă violentă a avut loc în districtul Azambuja, între trupe și locuitori.

Mari întinderi de pământ și păduri au fost considerate acolo ca proprietatea publică.

Din această cauză locuitorii adunau acolo lemne pentru a clădi o parte a teritoriului.

Guvernul a declarat acum aceste teritorii ca proprietate a statului.

Locuitorii trebuiau să părăsească locul sau să plătească rente.

În dimineața de 26 Dec. populația s'a înarmat cu arme, revolvere și cuțite pentru a se opune autorităților.

Au avut loc lupte violente la cări au luat parte și preoții.

Armata care era în număr mic a fost silită să bată în retragere.

S'au trimis trupe de infanterie și cavalerie la fața locului.

— **Memoriile dnei Steinheil.** Sfârșitul anului trecut ne-a adus câteva surprize: memoriile dnei Toselli, a infantei de Spania, a prințesei Luiza, iar acum vine știrca din Londra, că un editor va publica memoriile doamnei Steinheil vestita eroină a procesului criminal de acum doi ani. Memoriile acestea vor desvălui câteva lucruri de senzație pentru cercurile politice din Franța, dată fiind legătura intimă dintre autoare și fostul președinte al republicii Felix Faure în urma căruia dna Steinheil cunoaște aproape cazul Fashoda pentru care puțin a lipsit să izbucnească un război între Franța și Anglia. Aceleași memorii vor aduce lumină și asupra politicii externe de pe vremuri a fostului ministru Delcassé în cazul Fashoda care amenința cu un conflict internațional. Apariția lor va avea o îndoită importanță, mai ales că fostul ministru e în fața denușirii sale la externe în locul dlui De Selves care a demisionat ieri.

— **Banca dela Montecarlo.** O știre din Muntenegru mi-aduce aminte; acum în toiu iernei, de soarele cald al Italiei, de coasta de Azur, de puhoiul agitat al lumii care se varsă în fiecare zi pe această fermecată coastă de mare, de fețele fericite ale femeilor urmărite de amintirea dulce a unui vals din ajun, de setea cu care atâți naufragiați aleargă după norocul care le surâde din somptuoasa clădire a casei de joc și de nesfârșitul șir de victime, cari cu cea din urmă piesă de aur dispărută în fundul buzumarului lacom al crupierului își caută refugiul în undele ademenitoare ale mării care-și primește sosiiți fără alegere de-s bogăți ori săraci și cu alintatul dulce al valurilor deopotrivă le alină tuturor durerea.

Și-n jocul sburdanic al fulgilor de zăpadă ce-mi bat în geamuri mă gândesc la cele trei-patru mii de Români cari an de an petrec în Manton-San Remo, Montecarlo și celelalte stațiuni cu vară nesfârșită, ca în vreme ce noi cești hărăziți să visăm, pe vreme de ger, paltoane blânte și camera caldă de care poate nu vom avea parte niciodată:

ei să se răcorească vara în munții Europei meridionale, iar iarna să se ducă în Italia, ca să se „încălzească” la mesele de joc, de unde se întorc cu pungile umflate de vânt, cu sufletele sterpe și cu credința, că la ruletă nu poate nimeni să câștige. Și an de an cele trei-patru mii de Români lasă cam 2—4 milioane de franci la masa de joc, dând pe urmă locul altora cari vin mânați de aceeași fantomă a câștigului, ca să-și încerce norocul. Judecând însă șansele de câștig ale unui pontator față de bancă, cu toată luciditatea anului privitor cumpănit, trebuie să recunoaștem că cele dintâi să reducă la valori infime față de șansele celei din urmă. Matematicianii iluștrii ne-au probat că la ruletă o exclusă posibilitatea unui câștig împreunat cu joc sistematic, deoarece un jucător care va pontă sume egale, consecutiv, e imposibil să câștige față de bancă, câtă vreme unul care joacă cu un sânge rece și judecată poate fi mai ușor favorizat de noroc.

Căci să zicem că un jucător pontează sumă egală de 1000 de ori; în seria aceasta de numere cel puțin de treizeci de ori poate ieși zero și tot de atâtea ori se poate schimba seria, coloana sau culoarea pozițiilor pontate, astfel că banca are un avantaj de 60% față de judecător, trecând cu vederea schimbul de minus și plus din defavorul jucătorului care în nici un caz nu va avea șanse identice ale unui joc bine cumpănit, câtă vreme nu pontează sume deosebite, fără a se lăsa răpit de patima câștigului.

Dar acum să revenim la început, la știrca din Muntenegru care ne-a sugerat aceste gânduri. Moștenitorul tronului Muntenegrului petrece și el la Monte Carlo și în două rânduri a dat banca de mal, câștigând în total șapte sute de mii de lei. Prințul Danilo însă va fi fost mult mai calm la joc decât ceițați „clienți orientali”, ne-o dovedește și faptul că cele șapte sute de mii au fost trimise telegrafic regelui Nichita la Cetinie, fără să se fi mai gândit să jertfească o singură centimă de dragul câștigului amețitor.

— **Pentru copii artiștilor români.** Sâmbăta la orele 6 p. m. a avut loc în foierul de sus al Teatrului Național din București o frumoasă serbare organizată de d. director general al teatrelor, Ion Bacalbașa. Un splendid pom de Crăciun așezat în mijlocul sălei, frumos iluminat, pe care erau așezate cu mult gust jucării de tot soiul, trebuiau să facă fericirea celor ce le primeau.

D. director general al teatrelor a avut laudabila idee să facă acest pom pentru copiii artiștilor și personalului teatrului. La această serbare au fost invitați artiștii și funcționarii tuturor celorlalte teatre din București. Insuși d. director general, cu amabilitatea-i cunoscută se strecura prin numeroasa asistență, acompaniat de un funcționar, ce purta coșuri cu diferite țigări și le oferea cu multă grațiozitate amatorilor. Un bufet delicios era instalat în două săli. Șampania curgea și urările de fericire se auzeau din toate colțurile.

În tot timpul orchestra Iordănescu a delectat publicul cu ariile cele mai noi.

Artiștii gagiști ai Teatrului Național au oferit cu această ocazie un frumos obiect de artă simpativului director. D. Bârsan a citit o frumoasă improvizație în versuri, fiind interpretul sentimentelor de grațitudine al tuturor artiștilor la care d. director general răspunzând, a mulțumit în mod foarte calduros.

În totul, o serbare frumoasă și cu multă amiație.

D. C. C. Arion, ministru al instrucțiunii publice, a onorat cu prezența sa această serbare.

În asistență am remarcat pe: dna și d. Victor Vorzea, directorul general al poștelor; dna Arșița Romanescu, dna Maria Ciucurescu, dna Mărioara Cinsky, dna Gârleanu, d. dna și d.șoara Macri, d. și dna Carnabatu, Eugenia Ciucurescu, d. și dna C. M. Doru, d.șoara Eleonora Mihailescu, d. și dna Petre Sturdza, d. și dna I. Brezcanu, d. și dna V. Leonescu, d. și dna I. Niculescu, dna Lucia Sturdza, drele Dumitriu, Zimniceanu, Filotti, Liniver, Carmina, Ciucurescu, Gribinca,

Nelly Santa, Kernbach, Fărcășanu, Vathalia Vasiliu, Badescu.

Dnii: Negrutzi, președinte al Academiei române; V. Morțun, G. Diamandy, Ion Mitilinoiu, Ion Bărbătescu, Const. Miculescu, M. Sipsom, Emil Fagure, C. Robescu, Cincinat Pavelescu, Hertz, Bastake, V. Lamotescu, Poenaru, Grozdea, Curelescu, Emil Nicolau, Ranetti, etc., etc.

D. Morțun a oferit bani și jucării micuței Cleo, care interpretează rolurile de copii și a oferit fotografia sa cu dedicație dnei Romanescu și dlui Nottara.

— O grevă mondială a minerilor în perspectivă. O telegramă din Bruxelles anunță: În minele de cărbuni belgiene situația e foarte critică.

O grevă generală la care vor lua parte peste 150.000 muncitori, e așteptată pe curând.

După cum se afirmă, între lucrătorii mineri din Anglia și cei din Belgia, a intervenit o înțelegere secretă, al cărei scop e organizarea unei mari greve mondiale.

x Seminarul iuridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Barakas (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațională.

Dr. RÓTH KÁLMAN,
MEDIC.
TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)
Consultanți: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.
Consultanți separat pentru tuberculoși.
Altoire cu Tuberculin.

x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x Institutul de economii și ajutorare din Arad, ca tevarășie. (Aradi takarékos és segélyegylet mint szövetség) din str. Petőffi Nr. 1, deschide în 1912 a 31-a însoțire. Cine plătește pentru o depunere 50 de fileri săptămânal după șase ani economisește 156 cor., împărțindu-se și din câștigul tovarășiei, în proporția depunerii. Membrilor instituției se dă credit ieftin. Inscriserile se

pot face dela 1 Ianuarie 1912, înainte de amiazi dela 9-12, după amiazi dela 3-5 ore. — Institutul de economii și ajutorare din Arad, Petőffi utca Nr. 1.

ECONOMIE.

Cauzele lipsei și scumpetei de bani. Am publicat în numărul nostru ultim părerea secretarului gen. al „Băncii Austro-Ungare” Pranger asupra cauzelor lipsei de bani. Asupra aceleiași chestiuni s'au pronunțat în ultimele zile și alte capacități financiare recunoscute în monarhia noastră: guvernorul Băncii de emisiune Alexandru Popovics și directorii executivi a 3 din cele mai puternice bănci din Budapesta.

Redăm, pe scurt, și părerile acestor financieri, fiind nu numai interesante, ci și instructive.

Cauzele lipsei de bani după părerea guvernorului Popovics sunt înmulțirea populației, deschiderea de filiale noi a băncii de emisiune în ținuturi noi (Bosnia) și dezvoltarea naturală a vieții economice a țării. Lărgirea rețelei de filiale a institutelor de credit și fondarea de institute de credit noi, fără nici o rebusă reală încă au contribuit la creșterea circulației la banca de emisiune.

Situația piețelor de bani fiind de mai multă vreme nefavorabilă pentru plasarea de obligații, statul, municipiile, comunelo și particularii au fost nevoiți să satisfacă trebuințele prin contractarea de împrumuturi de durată scurtă. De altă parte institutele, cari emit scrisuri fonciare, dacă titlul emiși se aruncă pe piață, sunt constrinse să-i răscumpăra, prin ceace iarăși se leagă capitaluri, cari altcum ar fi servit pentru alte scopuri. Trebuințele astfel născute în fine tot numai la banca de emisiune află acoperire.

După părerea guvernatorului Popovics nu trebuie contat la faptul, că în curând situația se va îmbunătăți fundamental, pentru că în piețele din străinătate trebuințele proprii sunt atât de multe și mari, încât în viitorul apropiat abia se poate aștepta o afluență mai mare de capital din străinătate. Din motivul acesta se impune precauțiune.

Cauzele lipsei acuale de bani Adolf Ullmann, directorul executiv al „Băncii generale de credit ungar” („Magyar Általános Hitelbank”) le află în prima linie în avântul ce a luat pretutindenea viața economică, la care se mai adaugă scumpirea tuturor mărfurilor și marea activitate, ce se dezvoltă pe terenul industriei edile, care a reclamat mari capitaluri.

La noi au mai contribuit la creșterea lipsei

de bani și numeroasele bănci mici fondate de regulă fără rost și numai din interese personale. Băncile acestea lucrează de regulă cu regiu mare și dau credit peste puterile lor, înscenând o formală goană după depuneri, cari apoi în caz de nevoie nu le pot replăti, decât forțând incasarea pretensiunilor lor.

Noul director executiv al „Băncii comerciale ungare pestane” („Pesti Magyar Kereskedelmi Bank”) F. Weiss consideră ca una din cauzele lipsei de bani faptul, că căile ferate ungare nu pot satisface trebuințele circulației de mărfuri, cari astfel neputând fi puse în circulație, leagă însemnate capitaluri, pentru timp mai îndelungat, decât s'ar întâmpla între împrejurări normale.

Situația politică europeană încă a contribuit în mare măsură la scumpirea banilor. Indesobi prin rezerva ce și-au impus capitaliștii și băncile franceze la plasarea prisosurilor lor în străinătate, fapt prin care s'au detras din circulația internațională mai multe sute de milioane.

Acestate sunt după părerea câtorva financieri competenți cauzele lipsei și scumpetei de bani.

Poșta Administrației.

Iosif Pascu, Fizeș. Am primit 14 cor. abonament pe sem. II. 1911.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

**REISZ MIKSA
FABRICĂ DE
MOBILE**

in

BÉKÉSCSABA—NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă „Apollo”).

Leon Tolstol.

192

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Dronușka era de acciaș părere, dar de îndată ce riscă să-și spună gândul, Carp și alți țărani începură să strige la el:

— Apoi tu ai avut vreme să ne jupoi comuna; ce-ți pasă ție dacă ne sărăcește ori nu?

— Feciorul tău ar fi trebuit să fie luat în armată, dar tu l'ai trimis pe al meu! strigă un alt mojić.

— Eu nu mă împotrivesc glasului comunei, zise Dronușka.

— Da, tu nu te împotrivești comunei numai că te faci frate cu dracul ca să treci puntea!

Când Rostow însoțit de Hina, de Lavrușka și de Alpatici se apropiă de mulțime, Carp își trecu degetele în brțu și li ieși înainte zimbând.

Dronușka dimpotrivă, se dete la spatele țaranilor și mojićii se strinseră unul de altul.

— Ei, care-i starostele vostru? strigă Rostow.

— Starostele? Ce trebuință ai de el? Intrebă Carp.

— Descoperiți-vă! trădătorilor, strigă Rostow. Unde e starostele?

— Il chiamă pe starostele... Dronușka, tu ești, grăiră mai multe voci și cu toții își scoaseră căciulele din cap.

— Noi nu ne răsculăm, ci ne purtăm cum se cuvine, zise Carp.

Și numai decât mai multe glasuri se ridicară la spatele lui:

— O să facem ce-or hotări bătrînii noștri.

— Indrăzniți să vorbiți, să vă răsculați, hoților, trădătorilor, strigă Rostow cu o voce tunătoare — și înfășcându-l pe Carp de guler: luați-l, luați-l, strigă el, cu toate că nu avea cu dânsul decât pe Lavrușka și pe Alpatici.

Lavrușka dete fuga la Carp și prinzându-i mânia la spate:

— Inui porunciți să-i chem pe ai noștri din dosul dealului?

Alpatici strigă doi mojićii pe nume și le ordonă să lege mâinile lui Carp. Doi țărani ieșiră din mulțime și începură să se descingă de brțu.

— Unde e starostele? strigă Rostow.

Dronușka cu fața palidă și descompusă ieși din popor.

— Tu ești starostele? Leagă-l și pe el, Lavrușka, strigă Rostow.

Și numai decât doi alți țărani se oferiră să lege mâinile starostelui, care le ajută el însuși, întinzându-l propriul brțu.

— Iar voi, întoarceți-vă înte acasă și să nu vă mai aud de nume.

— Dar bine, că doar n'am făcut nici un rău! Iacă prostia noastră!

Și începură să se mustreze între ei.

— Nu v'am spus eu că rău faceți, copii, zise Alpatici.

— Iacă prostia noastră, răspunse mulțimea care începuse să se împrație binișor.

— Cei doi mojićii arestați fură duși în casa boierească însoțiți de cei doi țărani bețiivi cari nu încetau de a-i batjocori.

— Peste două ceasuri toate carele necesare fură aduse în curte; mojićii ajutară la încărcat, iar Dronușka căruia, după stăruințele prințesei, i-se dete drumul, era în capul lor.

— Ia vezi, mă, ia seama la lucrurile astea boierești, căci costă multe parale, spunea un mojić întinzând o cutiuță altui mojić care împacheta; n'o pune sub frughie; pune-o mai bine sub rogojină și învâluște-o în nițică paie.

— Ce de cărți, ce de cărți! spunea un altul, ducând cărțile din biblioteca prințului Andrei.

— Da, a băut mai multă cerneală decât vodkă, adaugă un al treilea arătând spre un dicționar voluminos.

Rostow, pentru a nu impune prințesei prezența sa, se instală în sat ca să aștepte plecarea ei; apoi escortă trăsura călare până la locul ocupat de trupele rusești. La Jankovoia, el îi ură respectuos rămas bun și pentru întâia oară își permise să-i sărute mâna.

— O! nu-mi mulțumi, făcu el roșindu-se; care altul n'ar fi făcut la fel în locul meu? Dacă ne-am fi rășboit doar cu mojićii nu i-am fi lăsat pe dușmani să înainteze așa de mult.

„Adio, prințeso, sunt foricit că am avut ocazia de a fi făcut cunoștința dvoastră; doresc să ne regăsim în împrejurări mai puțin triste.

Prințesa nu-i răspunse, dar chipul ei strălucia de duioșie și de iubire.

Pe drum Doniașa care era cu ea în trăsura, o văzu scoțând de mai multe ori capul pe portieră cu un zimbet trist, dar în același timp mulțumit.

(Va urma)

Apotecă elegant aranjată, bine provăzută cu droguri și într-o comună bogată românească e de vândut. Adresa la administrația ziarului »Tribuna« în Arad.

Un candidat de avocat

cu practică complectă, află aplicare dela 1 Februarie a. c. într-o cancelarie advocațională din Arad. — A se adresa la administrația ziarului »Tribuna«.

Salon de haine bărbătești J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben).

VIENA.

DI A. MEDREA, absolvent de teologie, de prezent conservatorist de Viena, este rugat să-și comunice momentan adresa — dlui V. Ch. în Sibiu, Friedenfelstrasse 25.

Cine vrea să cumpere
vițe americane

„RIPARIA PORTATIS”

pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

Schapira Arnold

giuvaergiu, ciornicar și optician,
Brassó, Strada Porții 36.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar, de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaericale fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, și anume: giuvaericale și ceasuri, pe lângă garanță.

Prețuri solide!
Serviciu prompt!

Caut un

candidat de advocat

cu practică, pe lângă condițiuni favorabile

Dr. Ioan Maior,
advocat în Marosily

Banca „Societate Anonimă”

intenționează a înființa

AGENȚII GENERAL

pentru vânzarea de lozuri permise de S. contra plăți în rate lunare. —

Oferte împreună cu referențe să se trimit sub »Representanță și Incaaso« Administrația acestui ziar.

JOHAN GENSTHALER

giuvaergiu și ciornicar,
în Orăștie. Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaera, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Să fac orice reparatură de juvaera și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. — Serviciu conștientos. —

Preluare de restaurant.

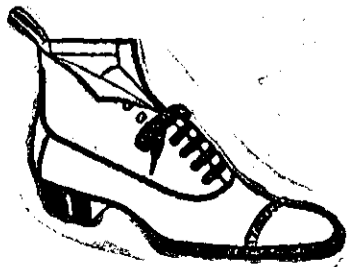
Aduc la cunoștința On. public din Arad și provincie, că am preluat restaurantul **Donnawell Fülöp**, din **Str. Fáczan**, care se bucura de cel mai bun renume. — Năzuința mea va fi ca să mulțămesc pe deplin On. Public, cu **vinuri alese din podgorii și mâncări reci și calde** bine pregătite. — Cu stimă:

Kokay János.

Cei cari au lipsă de ghetete să se adreseze prăvăliei nou aranjate de ghetete alui

Nicolae Lung,

Pancsova, Strada Gizella (Mészáros).

Asortată conform cerințelor moderne unde se află de vânzare ghetete lucrate în atelierul propriu, pentru bărbați, dame și copii, executate elegant și trainic, cu prețuri moderate. Lucrează ghetete după măsură, în timp scurt, execuție elegantă și prețuri ieftine. — Pentru picioare defectuoase ghetete speciale!

Quirini Sándor

mare proprietar de vii în Șiria—VILÁGOS.
(Podgoria Arad).

Vinuri de masă

din anul 1911 alb mustos, hecto	50 Cor.
1911 de dessert	52 »
1910 de masă	54 »
1909 de masă	56 »
1908 de masă	60 »
1908 de dessert	64 »
1906 rizling	80 »

Vinuri albe în butelii de 7/10 litru.

anul 1885 bacator 1:80 C	anul 1906 furmint 1:20 C
1888 rizling 1:80 »	1906 rizling 1:20 »
1906 bacator 1:20 »	1906 leányka 1:30 »

Vinuri roșii.

din anul 1908, hectolitru	80 Cor.
1906, »	100 »

Vinuri roșii în butelii de 7/10 litru.

din anul 1908 vin roșu 1— C, din 1906 1:80 C.

Vinuri de Muskotály în butelii de 7/10 litru.

din anul 1905 muskatotonel . . . 1:80 Cor.

În preț se înțelege și butelia (sticla).

Băuturi spirtuoase.

Rachiu de drojii nou, hecto	180 Cor.
» » » vechiu	200 »
» de prune nou	180 »
» » » vechiu	200 »
Cognac de 3 ani 7/10 butelie	3 »

Prețurile suut a-se înțelege după hectolitru cu livararea din pivniță și cu ramburs. La dorință liverez vin și rachiu și în butelii. Butoaie dau împrumut pe 6 săptămâni, care se trimit îndărpt franco la stația din Șiria.

Cel mai mare magazin de blănărie!

Ragályi János

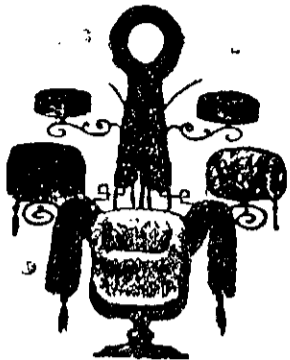
Temesvár-Gyárvaros, Kossuth Lajos-tér 2.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, —

manșoane, boale căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

Prețuri ieftine. —

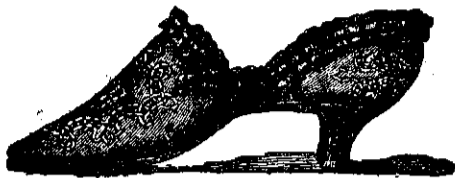
Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptuirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar,
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și strălănătate păpuși de piele, păsă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

Cine vreaște

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Creciu & Voda

din Lușoș.

care dispune de căzării mari proprii în Bănat și Ardeal.

Haine, pardesie și paltoane

moda cea mai nouă, din stofă modernă, de toamnă și de iarnă, croite admirabil, se pot comanda ieftin la

Mészáros Károly,

croitor de haine bărbătești,

Kolozsvár, Szentegyház-utca. 6.

Desfacerea ieftină a firmei

ASZÓDY

ORADEA-MARE,

Strada Kossuth, (Palatul-Sas).

În vederea sărbătorilor de Crăciun, aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că au sosit noi transporturi de articole sudice și anume: *Curmale* calitate ce mai bună, *malaga* și *smochine*. *Castane de Tirol*, *alune italienești*, și *nuci de Cocus*, *portocale dulci*, *lămâi coapte*, *fructe zaharisite*, *prăjituri pentru ceai*, *ceai chinezesc* cea mai fină calitate. *Rum englezesc și francez*; toate cu prețuri moderate. — Mare asortiment în *bomboane de Crăciun*, *cafea prăjită*, totdeauna proaspătă, diferite compoziții din 8 feluri. — Faceți comandă de probă!

Cu stimă:

ASZÓDY MIHÁLY,

Importor de cafea, ceai, bomboane și fructe sudice.
Nagyvárad. — Telefon 635.

Igaz Sándor,

mare depozit de clasornice, diferite articole și giuvaerice de diamant, brilliantine, aur și argint.

Arad, Andrassy-tér (Palatul Minorității).

Își recomandă bogatul său depozit, asortat cu diferite articole pentru

Cadouri de Anul nou.

Despărțământ separat pentru articole de prima calitate de argint de China

Ciasuri de părete cu sunet de harfă și de clopot, în diferite colori și formate elegante.

Prețuri de tot solid fixate.

Fondat la 1902.

Telefon Nr. 321.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu olei brut, dela 4—100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator central și mecanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros nepăcut. —

Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

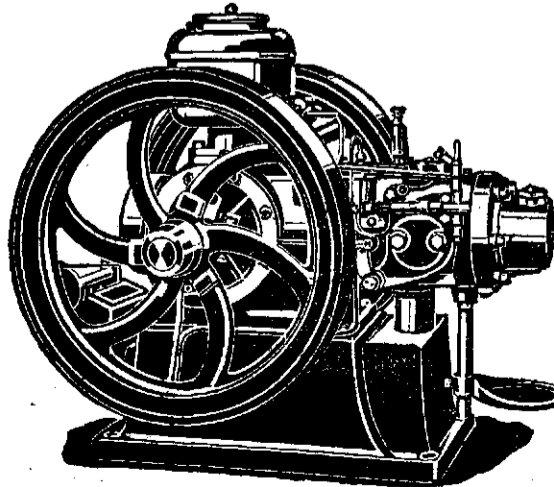
Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, VI. Lázár-utca 18.

(Indărățul Operei)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine. Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

